

Obrázek 4.6 Průměrné výsledky v družích škol České republiky dle zřizovatele
(PISA 2018 – čtenářská gramotnost)

	Veřejné školy	Soukromé nebo církevní
Základní školy	459	410
Víceletá gymnázia	601	558
Čtyřletá gymnázia	580	561
Střední odborné školy s maturitou	512	475
Střední odborné školy bez maturity	412	391

Při srovnávání různě velkých škol bylo zjištěno, že v základních školách a víceletých gymnáziích mají významně nižší průměrný výsledek žáci nejmenších škol ve srovnání s ostatními kategoriemi velikosti školy (obrázek 4.7). Jiné významné rozdíly zaznamenány nebyly.

Obrázek 4.7 Průměrné výsledky v družích škol České republiky dle velikosti školy
(PISA 2018 – čtenářská gramotnost)

	Do 250 žáků	251 až 400 žáků	401 až 550 žáků	Více než 551 žáků
Základní školy	426	454	463	472
Víceletá gymnázia	550	587	604	612
Čtyřletá gymnázia	562	576	584	582
Střední odborné školy s maturitou	500	509	496	517
Střední odborné školy bez maturity	412	415	400	412

4.3 Výsledky žáků ve čtenářské gramotnosti v regionech České republiky

4.3.1 Průměrný výsledek a průměrný index ESCS žáků v krajích

Rozdíly mezi kraji České republiky ukazuje graf na obrázku 4.8. Na svislé ose jsou vyneseny průměrné krajské výsledky žáků 9. roku vzdělávání (žáků základních škol a nižšího ročníku víceletých gymnázií) ve čtenářské gramotnosti a na vodorovné ose průměrné hodnoty indexu ekonomického, sociálního a kulturního statusu (ESCS)⁸ žáků v jednotlivých krajích. Hodnota indexu ESCS žáků z hlavního města Prahy a zároveň jejich dosažený průměrný výsledek potvrzuje odlišnost populace pražské od populace v ostatních krajích. Praha má větší koncentraci žáků a rodin, jejichž index ESCS má vyšší hodnotu, zároveň pražští žáci dosáhli nejvyššího výsledku ve čtenářské gramotnosti (502 bodů). Proložená regresní přímka ukazuje, že pražští žáci mají právě takový bodový výsledek, jaký odpovídá jejich hodnotě indexu ESCS. V krajích zobrazených nad proloženou přímkou mají žáci výsledky lepší, než by odpovídalo hodnotě indexu. Výrazně lepších výsledků ve čtenářské gramotnosti, než by měli mít vzhledem ke svému rodinnému zázemí, dosáhli žáci v Plzeňském a Zlínském kraji. V krajích, které se nacházejí pod přímkou, mají žáci horší výsledky, než by se dalo předpokládat dle hodnoty indexu ESCS. Nejvýraznější rozdíl byl zjištěn v Jihomoravském kraji. Rozdíly v průměrném socioekonomickém a kulturním zázemí žáků v krajích vysvětlují 63 % rozdílů ve výsledcích krajů.

⁸ Index kombinuje informace o dosaženém vzdělání a povolání rodičů s informacemi o vybavenosti domácnosti a jejich kulturních a vzdělávacích zdrojích. Kladná hodnota indexu odpovídá lepšímu sociálnímu, kulturnímu a ekonomickému zázemí, než je průměr zemí OECD, záporná hodnota znamená horší zázemí.